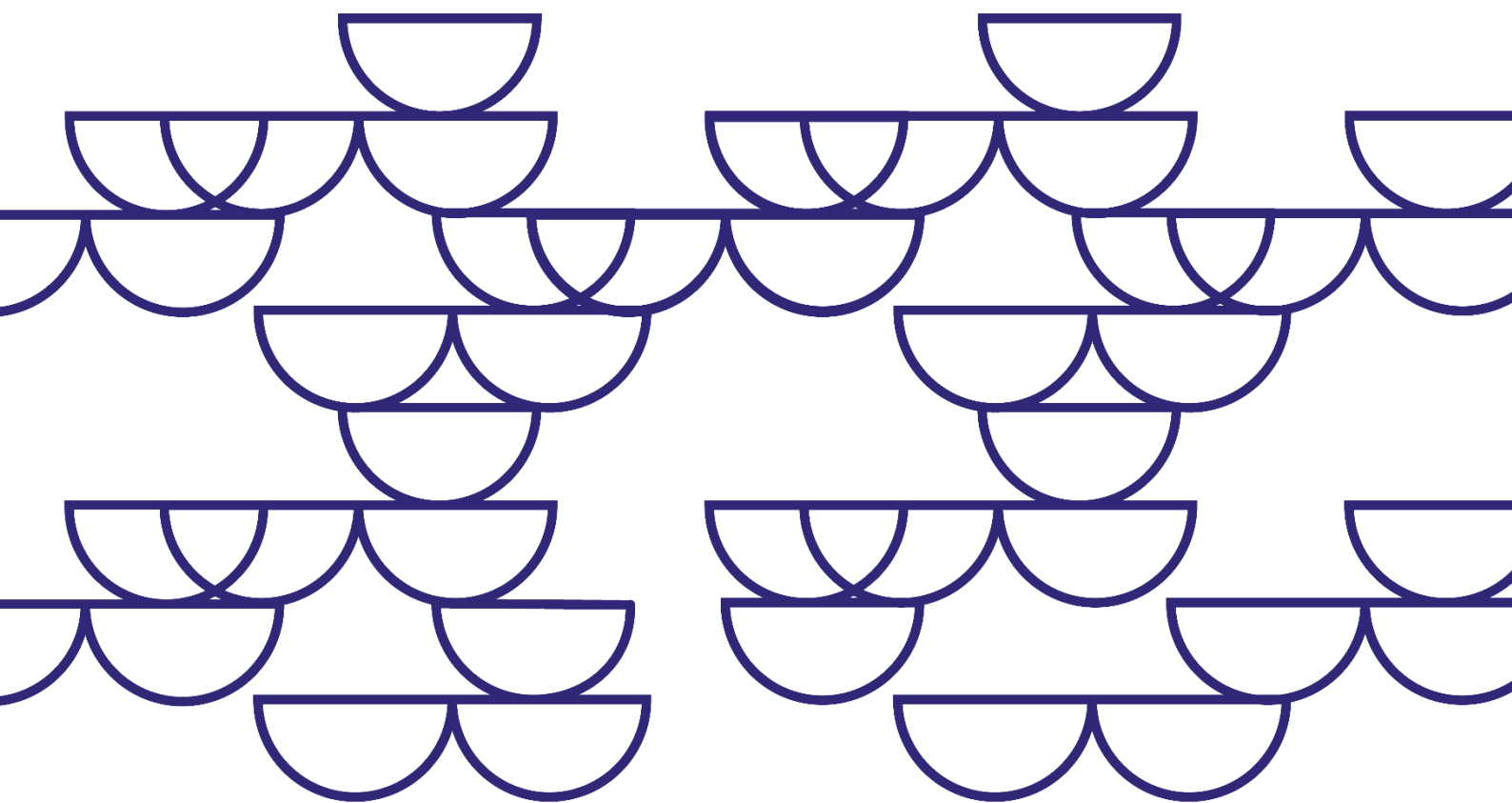

VÄLFÄRDSRAPPORT FÖR PARGAS STAD

2023

Pargas
Parainen

Innehåll

Inledning	3
Hälsofrämjande arbete	4
TEAviisari	5
HYTE-koefficient	6
Aktuella händelser som påverkar välfärden	6
Hälsofrämjande arbete 2023	7
Välfärdsindikatorer	8
Befolkningen	8
Trygghet och säkerhet	9
Flyktingverksamhet	9
Barn och unga	9
Arbetsföra	12
Äldre	13
Sammanfattning	14

Inledning

Enligt kommunallagen är främjandet av invånarnas välfärd en av kommunens viktigaste uppgifter. En kommuninvånare som mår bra och har en god funktionsförmåga är en viktig resurs för kommunen. Därför ska kommunen rikta hälso- och välfärdsfrämjande åtgärder på människors boendemiljö, trafik, småbarnspedagogik, skolor, arbetsplatser, fritidsintressen osv. Samtidigt som man arbetar på ett hälsofrämjande sätt arbetar man för att främja kommunens livskraft.

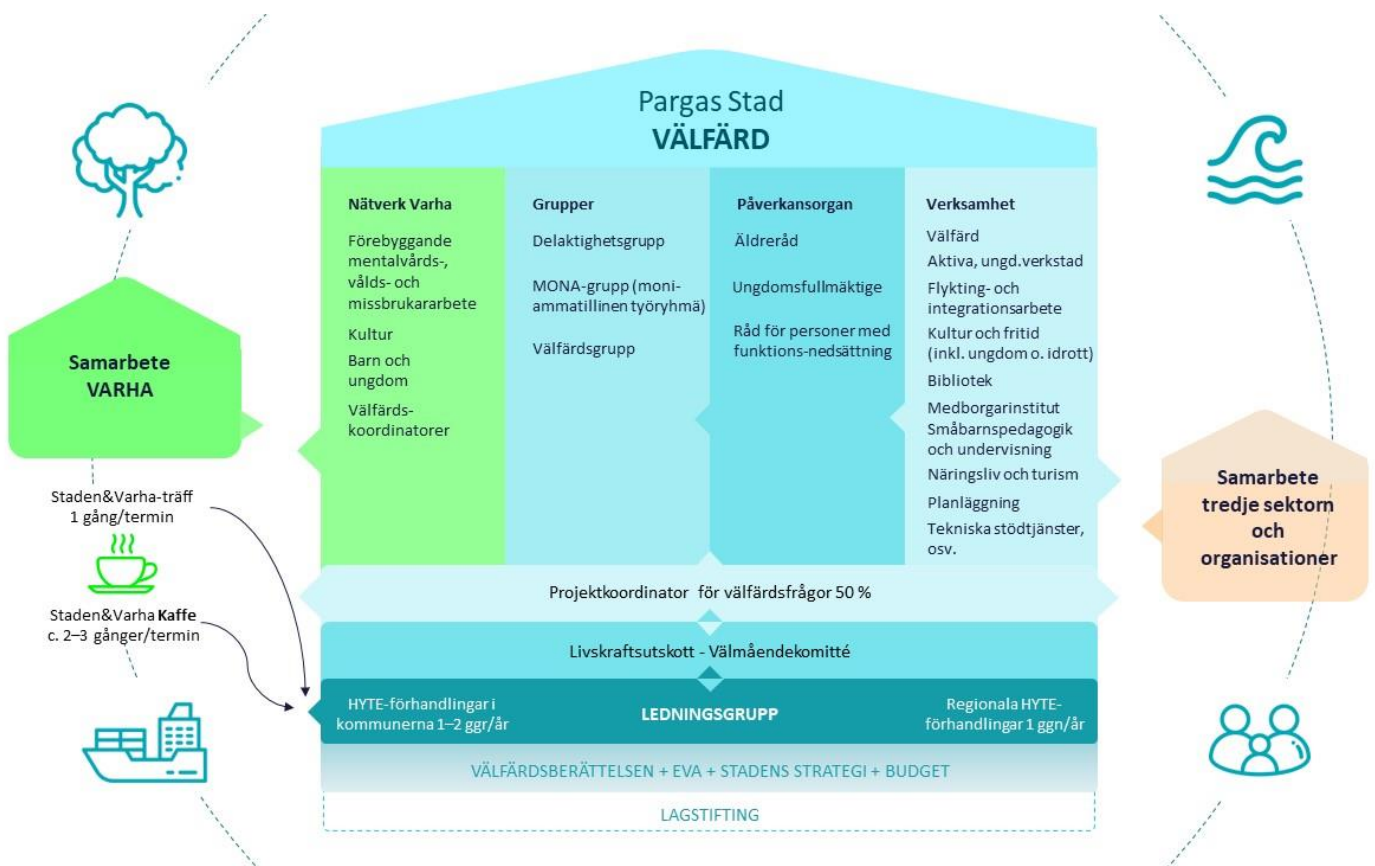
Välfärd består av fysisk hälsa och funktionsförmåga, psykiskt välbefinnande och psykisk hälsa, sociala relationer och samspel, en hälsosam och fungerande boende- och livsmiljö, tillräcklig inkomst samt tillgång till nödvändiga tjänster som t.ex. kollektivtrafik, social- och hälsovårdstjänster samt meningsfulla fritidstjänster.

Pargas stad har en [omfattande välfärdsberättelse och plan för åren 2021-2025](#) som lyfter fram bakgrundsfaktorer, styrkor och utvecklingsbehov för det hälsofrämjande arbetet. I planen finns tyngdpunktsområden, mål och åtgärder som rapporteras till stadsfullmäktige varje år. Denna årliga välfärdsrapport innehåller en kort utvärdering av välfärden år 2023 samt förslag på t.ex. åtgärder eller områden som kan beaktas i planering av verksamheten för budgetår 2025.

I välfärdsberättelsen och rapporten beskrivs hälsa och välfärd med olika mätare, s.k. välfärdsindikatorer.

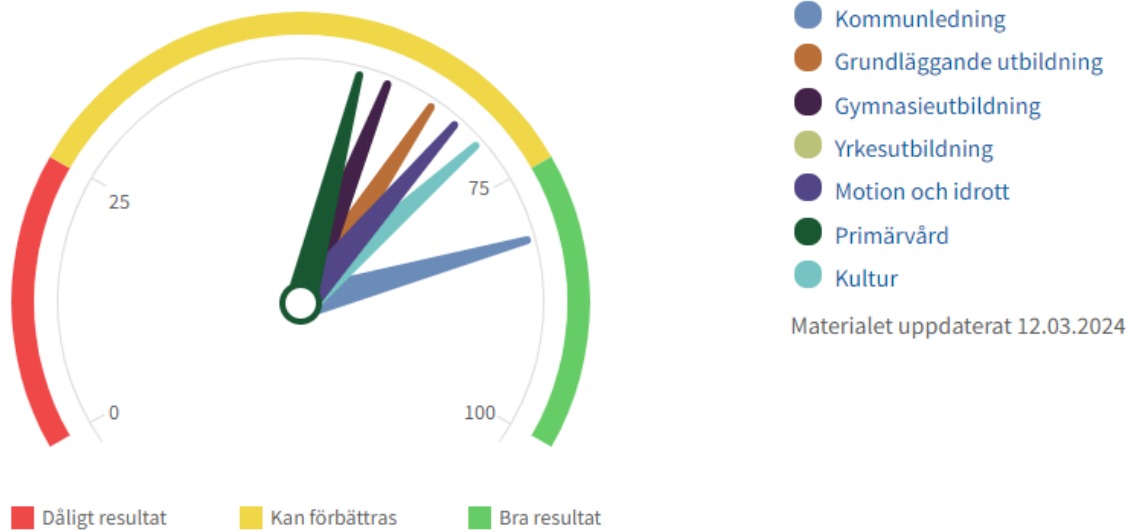
Hälsofrämjande arbete

Bilden beskriver hur det hälsofrämjande arbetet är uppbyggt i Pargas stad efter att social- och hälsovården flyttade över till välfärdsområdet. I välfärdsarbetet är det viktigt att alla sektorer i staden samarbetar sinsemellan, lika viktigt är stadens samarbete med andra aktörer som t.ex. tredje sektorn och välfärdsområdet.

En annan viktig del i välfärdsarbetet är invånarens delaktighet, med andra ord att bli hörd och få möjlighet att påverka i olika frågor. I Pargas stad finns ett ungdomsfullmäktige, äldreråd och ett råd för personer med funktionsnedsättning. Dessa påverkansorgan ska höras då man planerar, bereder, genomför eller följer upp olika verksamheter som gäller de olika grupperna. Under året har påverkansorganens roll och uppgifter förtydligats och information spridits om att de existerar och ska användas. Målet är att alla påverkansorgan har en aktiv roll i staden och en delaktighetsplan är under arbete.

TEAvisari

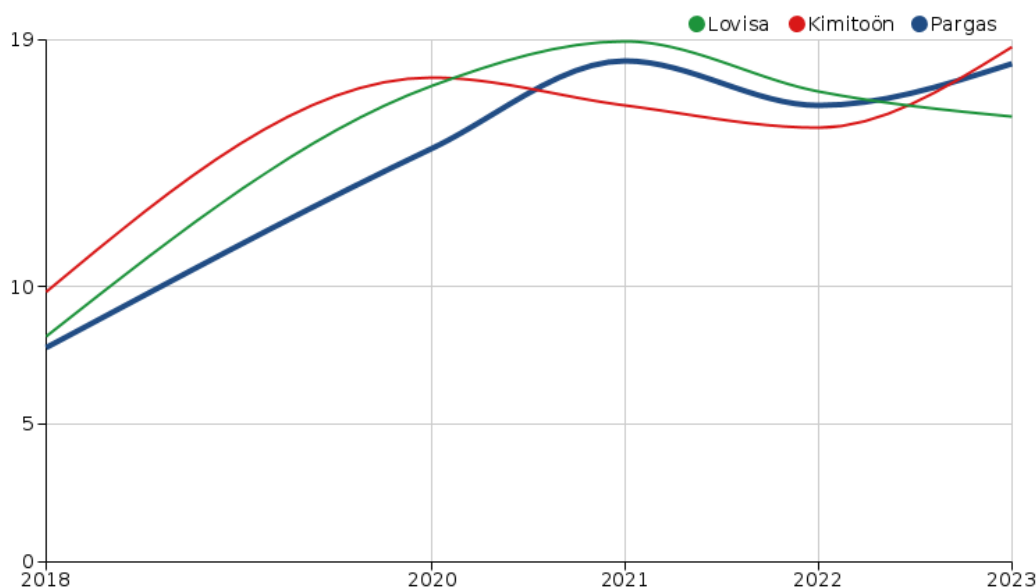

Poäng	Pargas	Hela landet
Alla sektorer	64	70
Kommunledning	81	83
Grundläggande utbildning	64	65
Gymnasieutbildning	59	65
Yrkesutbildning	..	64
Motion och idrott	67	72
Primärvård	56	70
Kultur	70	71

TEAvisari visar riktningen för det hälsofrämjande arbetet i kommunerna, dvs. verksamhet som främjar hälsa och välfärd bland invånarna. Den ger poäng för kommuners insatser inom idrott och motion, grundläggande utbildning, kultur och kommunledning. Pargas har aningen bättre resultat år 2023 än 2022, men aningen lägre än hela landet.

HYTE-koefficient

Från och med år 2023 har en s.k. HYTE-koefficient införts som en tilläggsandel i statsandel för att belöna kommunerna som aktivt befrämjar hälsa och välbefinnande bland invånarna. HYTE-koefficienten baserar sig på TEA-poängen och invånarnas hälsa. För Pargas del var HYTE-koefficienten för år 2023 18,1 €/invånare, jämfört med 16,6 €/invånare år 2022, vilket betyder att vi går mot rätt håll.

(Sotkanet)

Aktuella händelser som påverkar välfärden

En av de stora händelserna under 2023 var social- och hälsovårdsreformen, vilket innebar att all social- och hälsovård flyttade till välfärdsområdet fr.o.m. 1.1.2023. För kommunernas del betydde det en stor omställning, både beträffande egen roll och samarbetet med välfärdsområdet.

Vi ser också följder av Covid-19-pandemin (2020). I en expertutvärdering för Institutet för hälsa och välfärd (THL) våren 2022, framfördes bland annat följande;

- De psykiska symptomen ökade under Covid-19-pandemin. Konsekvenserna för den psykiska hälsan har varit mest negativa för unga och unga vuxna. De direkta och indirekta konsekvenserna av kriget i Ukraina skapar ytterligare utmaningar för befolkningens psykiska välbefinnande.
- Covid-19-pandemin har ökat fallen av våld i nära relationer och förstärkt upplevelserna av våld och trakasserier. Barn och ungas upplevelser av våld har blivit vanligare. Flickor berättar oftare än tidigare om sexuella trakasserier.
- Covid-19-pandemin minskade de äldres rörlighet utanför hemmet och ökade ensamhet.
- Skolelevernas psykiska symptom och ensamhet ökade och inlärningen försvårades.

Under pandemin minskade bland annat de sociala kontakterna och en del verksamhet som funnits före epidemin har inte fortsatt, som t.ex. vissa riktade grupper. Problemen i

familjerna har blivit mera komplexa. Tyngdpunkten i tjänsterna ligger allt mer i korrigerande insatser, trots att det är mer ändamålsenligt med förebyggande verksamhet.

Även Rysslands invasionskrig mot Ukraina, som inleddes 24.2.2022 och det osäkra världsläget, väcker oro och rädsla i den nära omgivningen och hos en själv, även om det inte finns något direkt hot. Situationen är på ett eller annat sätt en mänsklig kris som påverkar de flesta.

Vi behöver på ett målinriktat sätt speciellt jobba med de utmaningar som pandemin och det oroliga världsläget föranlett, med andra ord: öka trygghetskänslan, förebygga marginalisering, främja psykiskt välmående samt rörelse och motion.

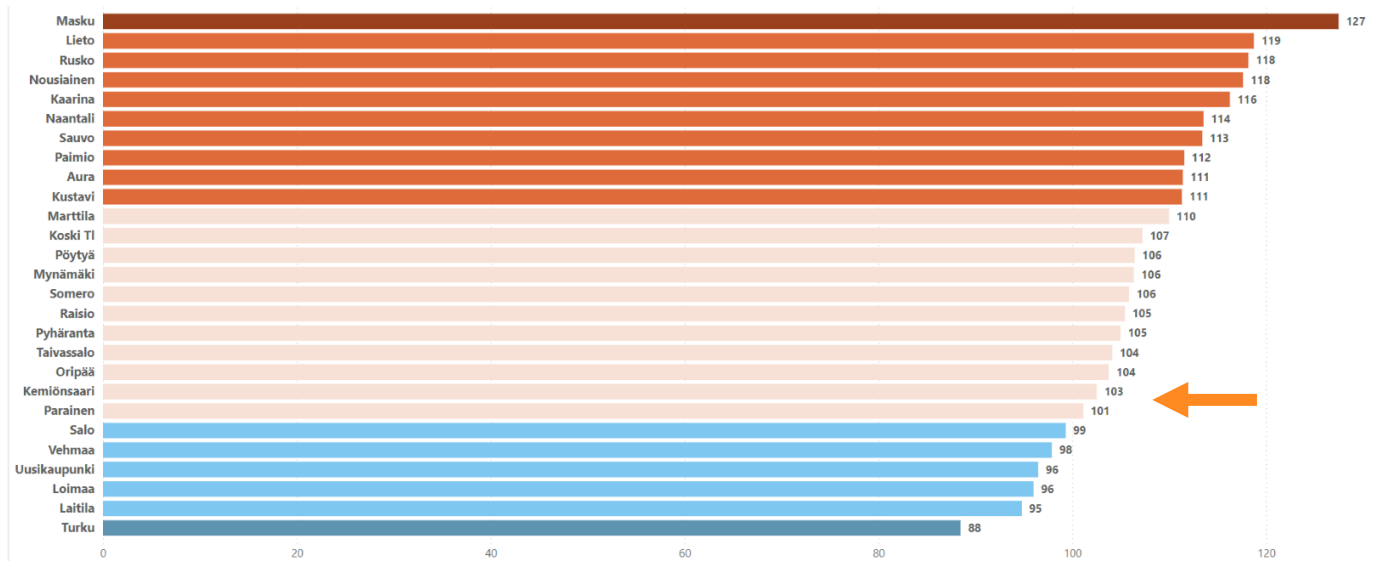
Hälsofrämjande arbete 2023

Nedan presenteras en del av den mångsidiga verksamhet eller åtgärder som förverkligats under året enligt välfärdsplanen eller på annat sätt stöder speciellt trygghet, psykisk hälsa, ensamhet eller rörelse och motion.

Barn, barnfamiljer och ungdomar	Arbetsför ålder	Äldre
<ul style="list-style-type: none"> • Familjelördagar i biblioteket för att bl.a. stöda gemenskap. • Finlandsmodellen förverkligas i alla skolor, för att stöda barn och unga till hobbyverksamhet. • Satsningar på skolgårdar och områden, t.ex. frisbeegolf, för att uppmuntra till rörelse och motion. • Elevråd, matråd och miljöråd i skolorna. • Alla elever i förskolan och åk 5 har fått naturskola-undervisning. • Ungdomsfullmäktige 	<ul style="list-style-type: none"> • Motionsrådgivning för vuxna som hör till någon riskgrupp (tillsammans med Varha). 	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturprogram till äldreboenden, där utgångspunkten har varit de äldres deltagande. • För äldre med hemservice har man erbjudit en s.k. kulturkasse 3 ggr under året. Kassens innehåll har varit t.ex. kultur- och motionsinnehåll, pyssel mm. • Kraft i åren-projektet har startats för att öka äldres rörelse och motion. • Kurser dagtid för arbetslösa, föräldralediga och pensionärer i samarbete med andra organisationer. • Äldreråd
	Alla åldrar	

Välfärdsindikatorer

Välfärdsindikatorn mäter välfärden i stor omfattning.

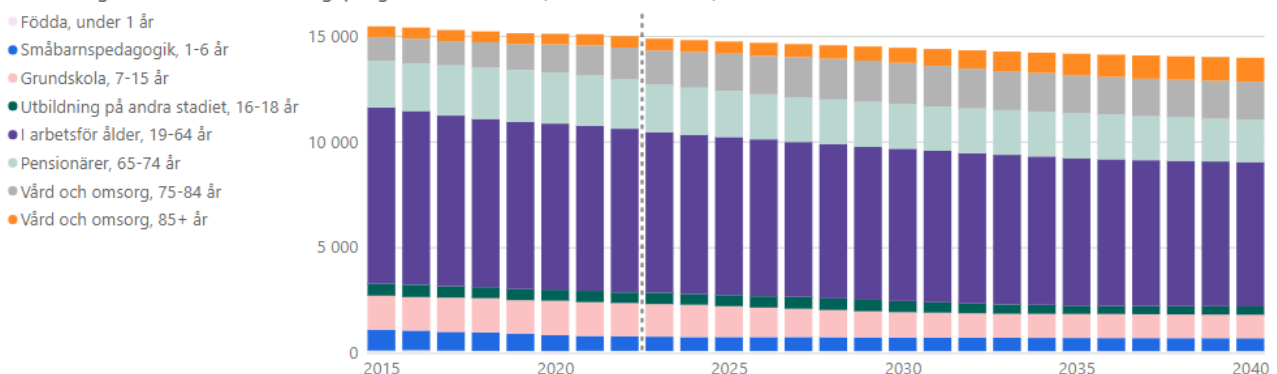

(Kommunförbundet 2022)

I bilden illustreras välfärdsindikatorn bland kommuner i Egentliga Finland. Välfärdsindikatorn är en sammanställd indikator som består av tre delområden (levnadsstandard, gemenskapsrelationer och självförverkligande). De genomsnittliga svaren ställs i relation till varandra. Medeltalet får värdet 100, resultat som är sämre än medeltalet får ett värde lägre än 100 och resultat över medeltalet får ett värde högre än 100. Pargas har ett värde på 101 – placeringen i denna ranking är relativt låg med andra ord. Mot bakgrund av detta ser det ut som att Pargasbor mår något sämre än invånare i de flesta kommuner i Egentliga Finland.

Befolkningen

Befolkning 2015-2022, befolkningsprognos 2023-2040 (Statistikcentralen)

Pargas stad har drygt 15 000 invånare, varav de svenskspråkigas andel är 55 %, de finskspråkigas 42 % och andelen andra språk cirka 3 %. Befolkningsutvecklingen har varit på nedåtgående sedan 2013. I stadens åldersstruktur sker det enligt prognosen en ökning i andelen 74 år fyllda, medan andelen barn och 65-74 år fyllda minskar.

Trygghet och säkerhet

Tryggheten är i ständig förändring. För närvarande kan den upplevda tryggheten försämrats av osäkerheten kring vilka följder t.ex. krigshandlingarna i Ukraina kan få samt världsläget överlag. Överlag anses teman kring trygghet, i synnerhet i vardagen höra ihop med hälsa och välfärd.

Flyktingverksamhet

För att känna sig trygg behöver samhällsklimatet vara inkluderande och accepterande samt att man behöver förstå hur samhället fungerar och vad som förväntas av en. För att främja detta har flyktingenheten bland annat; tillsammans med Varha hållit ICDP-kurser för nyanlända familjer, tillsammans med tredje sektorn ordnat verksamhet för nyanlända familjer, sett till att alla barn har en hobby, hjälpt ungdomarna att hitta sommarjobb, samarbetat med skolor och daghem, hållit samhällsinfo och diskussioner med flyktingfamiljerna samt arbetat aktivt för goda relationer med invånarna i staden. Pargas hade under år 2023 sammanlagt drygt 70 personer med flyktingstatus.

Barn och unga

Mot bakgrund av de valda indikatorerna kan både negativa och positiva förändringar konstateras. Den största ljusglimten är att upplevelsen av ensamhet bland barn och unga har unga har minskat betydligt sedan den nådde sin högsta nivå år 2021. Studerande vid yrkesläroanstalter utgör dock ett undantag i detta mönster och deras upplevda ensamhet har ökat betydligt sedan år 2021.

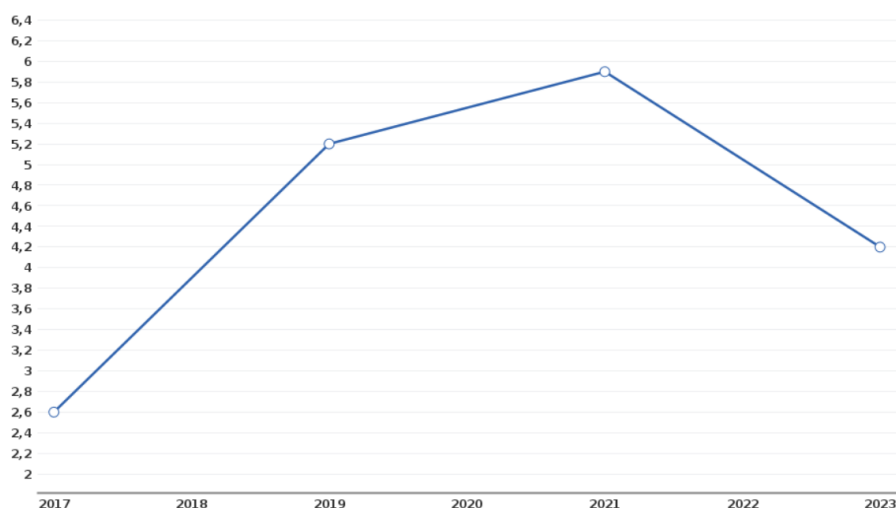
En oroväckande trend bland barn och unga i Pargas är en ökad användning av rusmedel bland elever i årskurs 8–9. Andelen unga i högstadieålder som blir ordentligt berusade har stigit sedan 2021. Ännu större ändring finns i andelen unga i årskurs 8–9 som dagligen använder tobaksprodukter eller e-cigarett. Användningen av dessa har skjutit i höjden på ett iögonfallande sätt sedan 2021.

Andelen av unga i årskurs 8–9 som upplever svår eller måttlig ångest ökade kraftigt under åren 2017–2018, men har hållit sig på en relativ jämn nivå sedan dess.

Andelen unga i årskurs 8–9 som minst en gång i veckan utövar motion som ger andfåddhet har minskat sedan år 2021.

Känner sig ensam, % av eleverna i årskurs 4 och 5 (2017-)

info ind. 4816 Område: Pargas Kön: Totalt

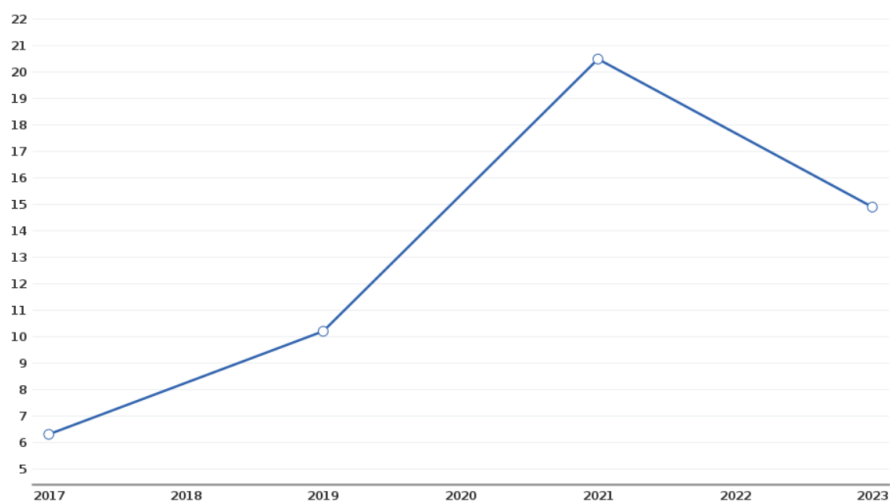
Känner sig ensam, % av eleverna i årskurs 1 och 2 i gymnasiet (2017-)

info ind. 4714 Område: Pargas Kön: Totalt

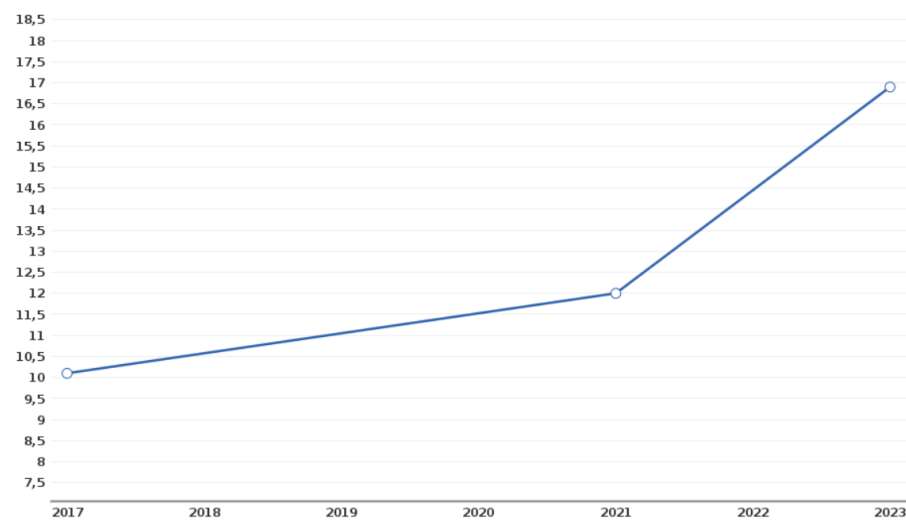
Känner sig ensam, % av eleverna i årskurs 8 och 9 (2017-)

info ind. 4712 Område: Pargas Kön: Totalt

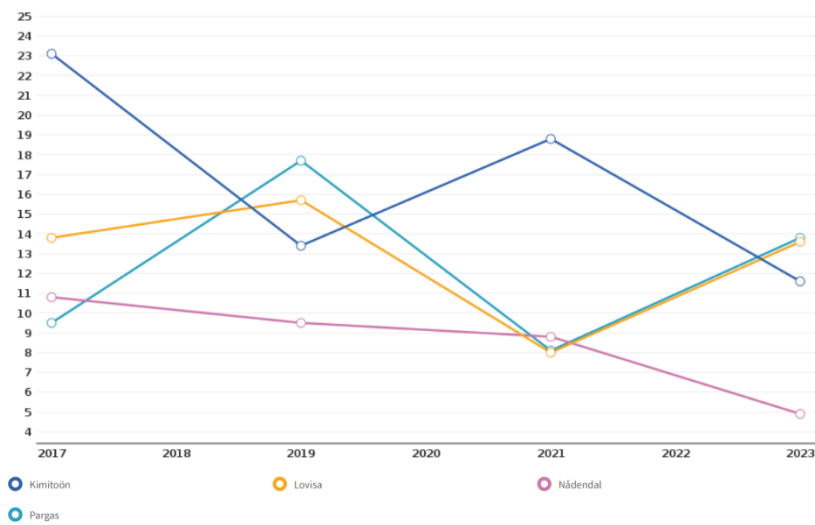
Känner sig ensam, % av eleverna i årskurs 1 och 2 vid yrkesläroanstalter (2017-)

info ind. 4713 Område: Pargas Kön: Totalt

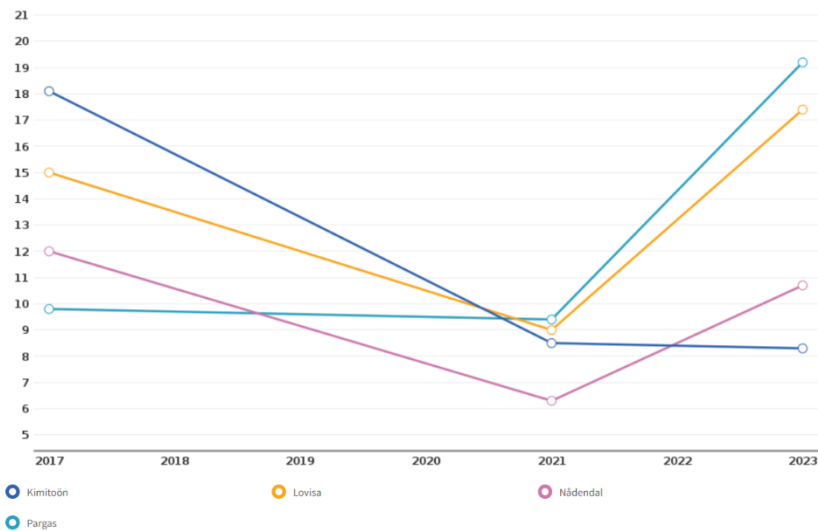
Ordentligt berusad minst en gång i månaden, % av eleverna i årskurs 8 och 9

info ind. 289 Kön: Totalt

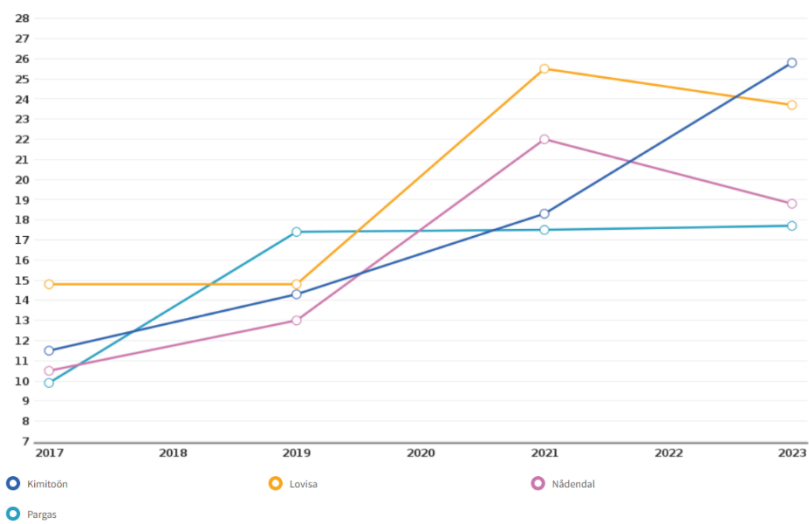
Använder dagligen någon tobaksprodukt eller e-cigarett, % av eleverna i årskurs 8 och 9 (2017-)

info ind. 4730 Kön: Totalt

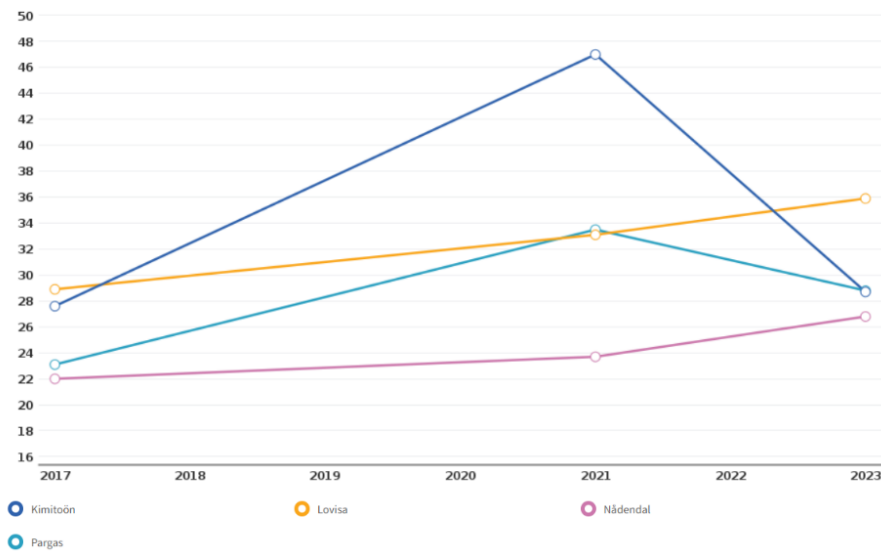
Måttlig eller svår ångest, % av eleverna i årskurs 8 och 9

info ind. 328 Kön: Totalt

Utövar motion som ger andfäddhet högst en timme per vecka under fritiden, % av eleverna i årskurs 8 och 9

info ind. 3905 Kön: Totalt

(Sotkanet)

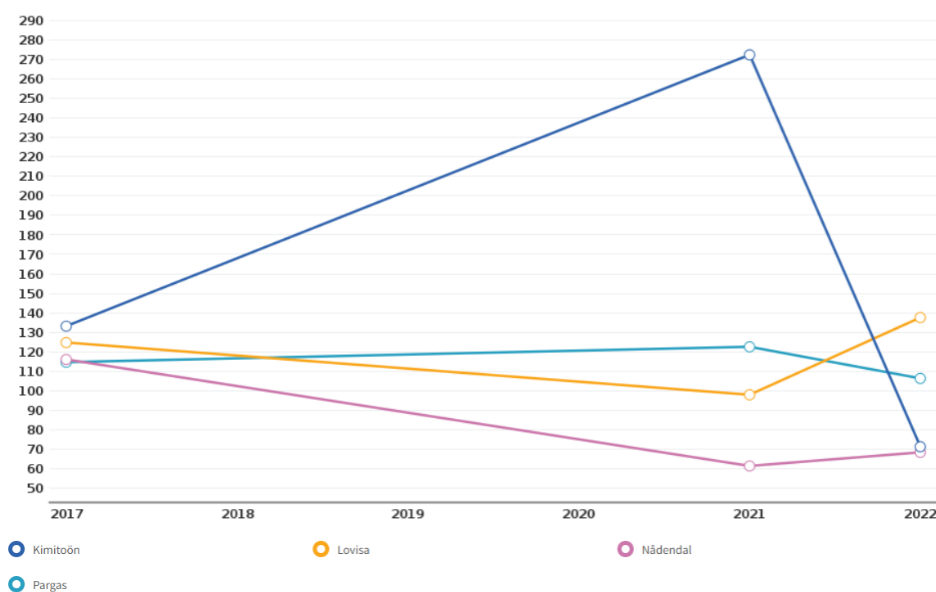
Känslan av ensamhet ser ut att minska för alla grupper förutom elever i årsk 1-2 i yrkesläroanstalt.

Arbetsföra

Andelen Pargasbor i arbetsför ålder som behöver vård i anslutning till fallolyckor har minskat lite efter år 2021.

Vårdperioder i anslutning till fallolyckor / 10 000 invånare

info ind. 3958 Kön: Totalt

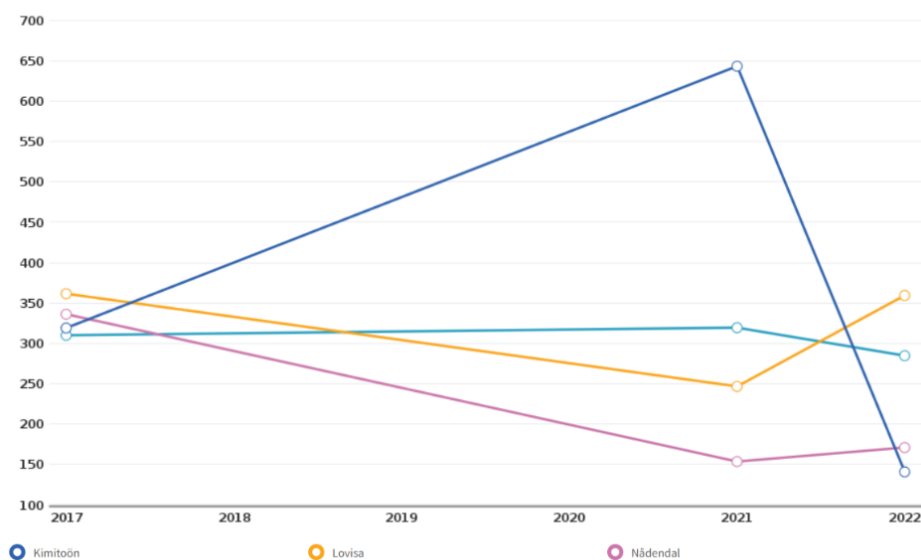
(Sotkanet)

Äldre

Likaså har andelen äldre, dvs. de 65 år fyllda, som behöver vård i anslutning till fallolyckor minskat lite sedan 2021. Personer i åldrarna 75–84 som bor hemma har hållit sig på en jämn nivå under granskningsperioden.

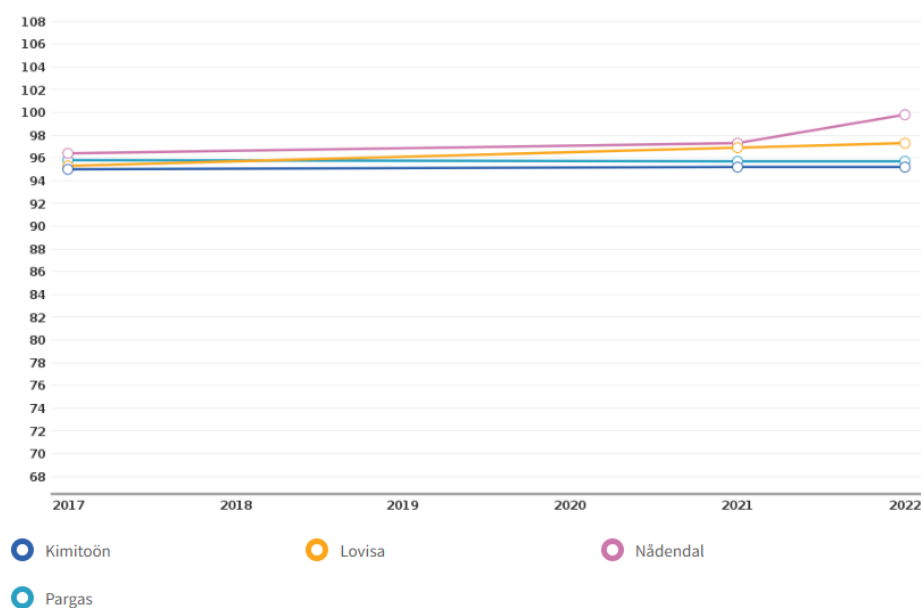
Vårdperioder i anslutning till fallolyckor bland personer som fyllt 65 år / 10 000 personer i samma ålder

info ind. 3959 Kön: Totalt

Personer i åldrarna 75-84 år som bor hemma, % av befolkningen i samma ålder

info ind. 1250 Kön: Totalt

(Sotkanet)

Sammanfattning

Det är inte överdrivet att säga att organiseringen och koordineringen av kommuninvånarnas hälsa och välfärd står inför stora omvälvningar. Social- och hälsovårdsreformen har varit i kraft i ett års tid i skrivande stund. Samarbetsformer och -praxis mellan kommuner och välfärdsområdet håller ännu på att ta form. Varha har tillgång till en mängd information som vi i kommunen skulle behöva för att bättre kunna kartlägga behovet av olika tjänster, särskilt för de äldre och inom förebyggande mentalvårds-, vålds- och missbrukararbete. Stadens roll och uppgifter behöver ses över. Även en satsning på resurser i form av personal, tid och utrymmen är nödvändig.

En annan stor nationell reform som kommer att påverka oss är de lagstadgade sysselsättningstjänsterna som överförs från staten till kommunen fr.o.m. 1.1.2025. Dessa tjänster ska integreras med kommunens nuvarande tjänster för att främja både individens möjligheter att hitta arbete och för att kunna utveckla kommunens livskraft. Särskilda sysselsättningsfrämjande tjänster ska riktas till de unga under 30 år som saknar antingen jobb eller utbildning. Detta kommer att göras på ett sektorsövergripande sätt.

Främjande av hälsa och välfärd innebär även att man förebygger eventuella framtida problem eller hinder för individens välmående. Barndomen och ungdomen är en särskilt viktig period i individens liv när det gäller uppkomsten av hälsosamma levnadsvanor i vuxen ålder. Mot bakgrund av detta är vissa fenomen bland ungdomar i Pargas minst sagt oroväckande. Bland annat tyder resultaten i den nationella Move-mätningen på att ungdomarnas kondition håller på att bli sämre år efter år. Nationellt sett hade den försämringen i Move-mätningarna vi sett de senaste åren stannat upp. För Pargaselevernas del hade resultaten i den senaste mätningen dock försämrats ytterligare, särskilt bland flickorna. Pojkarnas resultat låg på ungefär samma nivå som i senaste mätning. Samtidigt ser vi utifrån välfärdsindikatorerna att andelen Pargasbor i högstadieålder som håller på med motion som ger andfåddhet minskar. Olika konkreta åtgärder behövs för att ändra trenden, t.ex. satsa på "vardagsmotion", bl.a. att i mån av möjligheten gå eller cykla till skolan eller till arbetet samt att familjerna tillsammans rör på sig. Åtgärderna kunde samlas i en plan eller strategi för rörelse och motion för alla åldersgrupper.

En annan oroväckande trend som gick att observera var att andelen unga i högstadieålder som regelbundet använder rusmedel, dvs. både alkohol och tobaksprodukter eller e-cigarett, har ökat. Nationellt har det rapporterats om en ökad användning av e-cigarett som har blivit en trend bland de unga. I och med den ökade användningen blir det också lättare för elever i Pargas att få tag på sådana produkter som de inte kan köpa själva på grund av en åldersgräns på 18 år. Mer upplysning och ökad medvetenhet om riskerna med rusmedelbruk behövs. Här kunde t.ex. samarbetet med hem och skola spela en viktig roll.

Lika viktigt som att motionera eller använda rusmedel måttligt är att ha betydelsefulla relationer och gemenskaper. Där ser vi en positiv trend. I alla åldersgrupper, förutom elever i yrkesskolor, har upplevelsen av ensamhet minskat. Den drastiska ökningen kring år 2021 skedde med stor sannolikhet i coronapandemins kölvatten och har nu återhämtat sig något. Bekämpandet av ensamheten ska fortsättningsvis vara en av tyngdpunkterna i det hälsofrämjande arbetet inom alla åldersgrupper.

Man ska dock komma ihåg att en stor del av Pargasborna mår bra. De flesta är nöjda med både sitt liv och sin hemort och tycker att servicen fungerar bra. I staden finns ett aktivt föreningsliv som lockar människor från alla åldersgrupper. Dessutom är vår stad med sin unika natur och möjligheter ett fantastiskt ställe att bo i.

Tillsammans skapar vi en välmående skärgårdsstad!